

Personalens upplevelser av trygghet i förhållande till arbetsmiljörisker som finns på sterilteknisk enhet

Instrument och Sterilteknikerutbildningen 315 yhp, 2021

YrkesAkademin AB

Författare: Ratih Miranti Karlsson

Handledare: Cecilia Söderberg

Examensarbete / Instrument och Steriltekniker, 315 YH poäng vid YrkesAkademin AB, 2021.

Författare: Ratih Miranti Karlsson

Antal sidor: 22

Titel: Personalens upplevelser av trygghet i förhållande till arbetsmiljörisker som finns på sterilteknisk enhet

Handledare: Cecilia Söderberg

Datum: 2021-10-30

Sammanfattning

På en sterilteknisk enhet träffar personalen olika arbetsmoment med olika risker för arbetsskador. Med tanke på arbetsmiljöriskerna det finns risk att personalen känner sig otrygga på deras arbetsplats. I bakgrunden beskrivs vilka arbetsskador som kan inträffa på en sterilteknisk enhet, bland annat stick- och skärskador, brännskador och belastningsskador. Syftet med detta arbete är att beskriva personalens upplevelser av trygghet i förhållande till arbetsmiljörisker som finns, och vilka faktorer som kan öka trygghetskänsla. Målet med examensarbetet är att ta reda hur trygga personalen känner sig i förhållande till arbetsmiljörisker som finns på deras arbetsplats. Undersökningen använder datainsamling kvantitativ metod genom en enkät som delades på steriltekniska föreningens facebookgrupp och olika steriltekniska enheter. Enkäten är icke slumpmässigt urval, enbart de som jobbar med att sterilisera instrument får delta i undersökningen. Resultatet kommer att innehålla information om hur många personer som har deltagit på undersökningen, vilka yrkesgrupper, hur länge har de jobbat med att sterilisera instrument, och resultatet av enkäten. Resultatet ska presentera olika faktorer som påverkar tryggheten hos personalen på sterilteknisk enhet, och vilka faktorer som kan öka deras trygghetskänsla.

Innehållsförteckning

1. Bakgrund	4
1.1. Begreppet trygghet	4
1.2. Arbetsmiljörisker	4
1.3. Frågeställningar.....	7
2. Syfte och Mål	8
2.1. Syfte	8
2.2. Mål.....	8
3. Metod och Analys	8
3.1. Metod.....	8
3.2. Analys	8
4. Resultat.....	9
4.1. Bakgrundsfakta om deltagarna	9
4.2. Faktorer som påverkar trygghetsupplevelsen	9
4.4. Faktorer som kan öka trygghets upplevelser på sterilteknisk enhet	13
5. Diskussion	14
6. Slutsats.....	16
7. Källförteckning.....	18
8. Bilaga.....	20

1. Bakgrund

Sterilisering är ett oerhört viktigt arbete i det förebyggande arbetet mot smittspridning och vårdrelaterade infektioner som händer oftast efter kirurgiska ingrepp (Socialstyrelsen, 2021). Sterilteknisk enhet har till uppgift att rengöra och sterilisera alla instrument som kommer från operationsavdelning, samtliga sjukvårdande enheter, samt externa kunder som består av olika vårdcentraler från länets kommuner. Olika arbetsmoment i sterilteknisk enhet kan vara fysiskt ansträngande och medför risker för belastningsskador. Hantering av blodiga instrument samt kemikalier kan skada kroppen på olika sätt, bland annat stick och skärskador samt frätskador. Arbetsmiljön på sterilenhet kan innebära hälsorisker för personalen och kan påverka trygghetsupplevelsen. En trygg och säker arbetsmiljö är viktig för att kunna arbeta lugn och aseptisk.

1.1. Begreppet trygghet

Enligt Svenska Akademiens Ordbok betyder trygghet *”fri från oroande eller hotande in-slag vanligen om före-teelse som ut-gör en del av människans om-givning”, ” någon som inte behöver känna sig oroad eller hotad”, eller ” något som ger in-tryck av att vara lugn och obekymrad”* (Svenska Akademi Ordbok, 2021). Enligt Kristin Andersson är trygghet en känsla som individer upplever. Grundtrygghet i vuxenliv påverkas av olika händelser och erfarenheter, tryggheten beroende också på personens uppfattning och upplevelser av olika förhållanden och situationer. Personens uppfattning av dessa händelser och situationer gör att personen upplever situationsrelaterade trygghet och otrygghet. Situationsrelaterade trygghet stärks genom resurser och faktorer som kan upphävas senare när resurserna försvinner (Andersson, 1984).

1.2. Arbetsmiljörisker

Enligt WHO innebär arbetsmiljö olika faktorer i arbetssituationen eller arbetsplatsens omgivning som påverkar individen, de faktorerna inriktar på biologiska, medicinska, psykologiska, sociala, medicinska och tekniska (Arbetsgivarverket, datum saknas). Vad som påverkar arbetsmiljö delas in i olika faktorer bland annat ergonomi, kemiska risker, buller och stress. *”Begreppet risk avser de möjligheterna för farliga händelser som kan inträffa och*

konsekvenserna av de det inträffar" (Arbetsmiljöverket, 2021). Yttersta ansvaret för arbetsmiljö ligger på arbetsgivaren för att göra allt som behövs för att förebygga olycksfall och ohälsa, och samverka tillsammans med arbetstagaren för en god arbetsmiljö (AFS 2006:4). Arbetsgivaren skall delta i arbetsmiljöarbetet genom att rapportera riskerna som finns, tydliga tillbud, föreslå åtgärder som behövs och värdera det som genomfördes. Vanligaste arbetsmiljörisiker inom hälso- och sjukvården är hög fysisk och psykisk belastning samt risker för smitta, år 2008 - 2013 belastningsskador står för tredjedel av de sjukdomarna som anmäldes inom hälso- och sjukvård (Arbetsmiljöverket, 2018).

Belastningsskador

15 procent av medarbetare i Sverige upplever olika form av besvär i kroppen som försämras deras arbetsförmåga (Arbetsmiljöverket, 2020). Skadorna uppstår ofta i samband med dålig arbetsmiljö, bland annat tunga lyft med felaktig lyftteknik eller dåliga hjälpmedel, upprepade felaktiga rörelser under längre tid, fel arbetsställningar och otillräckligt utrymme på arbetsplatser. Olika arbetsmoment på sterilteknisk enhet kräver muskelkraft med repetitiva rörelser. De arbetsmomenten som innefattar tunga lyft, skjutande och dragande, stora instrumentsflöde och högt arbetstempo kan ge en ökad risk för belastningsskador. Ett högt arbetstempo med små möjligheter att påverkar arbetssituation och otillräcklig tid för återhämtning ger konsekvenser till ohälsa och sjukdom (Arbetsmiljöverket, 2020).

I diskrummet finns det en del situationer som möjliggör tunga lyft, stående och gående arbete, monotont och repetitivt arbete som kan försämra kroppens rörelser vilket kan leda till muskelsmärta. Manuell rengöring och isärplockning av instrument som kräver mycket stående arbete kan vara ansträngande för fötter, ben och rygg. Dunkar som placeras längst ner inne i diskdesinfektor kan göra det svårt för personalen att arbeta ergonomisk när dunkarna behöver bytas. I packrummet lyfter personalen olika tunga galler och container manuellt vilket är påfrestande för armarna, händerna och ryggen. Vid transport förekommer arbetsmoment som kräver muskelkraft när personalen drar och skjutsar transportvagn som är inte lätt att köra. I sterilförrådet kan det innebära många återkommande arbeten med lyft, böjd och vriden bål. Tungt lyft, vrida, och böja rörelser kan belasta ryggen maximalt och orsaka skador.

Stick och skärskador med risk för blodsmitta

Smittämnen har olika smittvägar. Kontaktsmitta sker när smittämnen överförs via personen direkt och indirekt. Vid droppsmittan smittämnen smittar via vätskedropp när den sjuka hosta eller kräks. Luftburen smitta händer när smittämnen sprids via luften eller aerosol. Blodburen smitta när smittämnen överförs via blod eller slemhinna. Att arbeta med smutsiga och blodiga instrument innebär hög risk för blodsmitta och infektion, de vanligaste så kallade blodsmittorna i Sverige är hepatit B och C samt HIV (Regionvästerboten, 2021).

Riskfyllda moment för stick och skärskador föreligger i diskrummet. Riskerna förekommer i samband med hantering av komplexa instrument som kräver manuell rengöring och instrument som skall plockas isär. Vid stort instrumentsflöde från operationsavdelning kan många skärande instrument ligga i samma galler, kan det hända att öppnade saxar som ligger emellan måste plockas upp och öppnas. Under dessa moment ökar riskerna för stick och skador som utgör stora risker för blodsmitta.

Brännskada och frätskador

Termisk desinfektion med värme används mest för desinfektionsprocess på olika steriltekniska enheter. Diskdesinfektor valideras med desinfektionsprocess som klarar av en process med ett A0 värde på min 600, vilket motsvarar under 10 minuter vid 80 grader eller en minut vid 90 grader (SIS-TR 46:2014). Det vill säga desinfektionsprocessen utförs genom sköljning av hög vattentemperatur som når 90 grader under en minut för att avdöda biologiska material upp till 99,9%, bland annat bakterier, virus, svampar, alger och protozoer. Godset som har genomgått alla processer i disdesinfektor kommer ut med hög värme, brännskador på fingrar och armar kan förekomma när diskdesinfektoren saknar automatisk avlastning, då det blir ett ofrånkomligt krav att flytta godset till vagnen manuellt.

Det finns olika metoder för steriliseringsprocessen. Inom hälso- och sjukvård används autoklaven med ren mättad ånga för att sterilisera värmetåliga instrument, och autoklav med väteperoxid eller *Formaldehyd* för att sterilisera fukt känsliga instrument, exempelvis optiker och borrar. Autoklav med torr mättad ånga använder ånga som når en nivå av 121 - 134 grader

± 3grader (SIS-TR 46:2014), en hög temperatur i kammaren kan orsaka brännskador vid manuell inlastning och avlastning diskdesinfektor. Det kan också hända att personalen behöver rensa bort etiketter som fastnar inne i kammaren efter steriliseringsprocessen, då kommer personalen att få kontakt med den varma kammaren och risken för brännskador inträffar. Kassett som används i en väteperoxids autoklav innehåller 59% väteperoxid (Yrkes Akademi, 2021) så att det finns risk för frätskada vid fel hantering.

Irritation och allergisk reaktion

Olika kemikalier som används i sterilenheten bland annat alkoholbaserad handdesinfektion, ytdesinfektion, diskmedel och sköljmedel kan orsaka allergi och hudbesvär bland personalen. Skadorna kan komma omedelbart eller efter lång tid. Det finns information i säkerhetsdatabladet om hur kemikalierna ska hanteras men risker finns alltid, som exempel kan nämnas ett cancerogent ämne som finns i *Formaldehyd*. Hygienrutiner viktigt på en sterilteknisk enhet, alkoholbaserat handdesinfektion som används väldigt ofta i olika arbetsmoment kan också ge torr hud och handeksem under lång exponering. Latexhandskar som alltid används under manuell rengöring kan ge allergisk reaktion hos känsliga individer, svårigheterna allt från lindriga nässelutslag, eksem till astma och generella reaktion av anafylaktisk karaktär (läkartidningen.se, 2013).

1.3. Frågeställningar

För att uppnå syftet och mål har följande frågor formulerats:

- ⇒ Vilka faktorer som bidrar till personalens upplevelser av trygghet i förhållande till arbetsmiljörisiker som finns på sterilteknisk enhet?
- ⇒ Hur trygg personalen känner sig med tanke på arbetsmiljöriskerna som finns?
- ⇒ Vilka faktorer som kan öka deras trygghets upplevelser?

2. Syfte och Mål

2.1. Syfte

Syftet med detta arbete är att undersöka personalens upplevelser av trygghet i förhållande till arbetsmiljörisker som finns på sterilteknisk enhet.

2.2. Mål

Målet med examensarbetet är att utifrån resultatet av enkätundersökningen ta reda på hur trygg personalen känner sig när de utför olika arbetsmoment på sterilteknisk enhet.

3. Metod och Analys

3.1. Metod

Undersökningen om upplevelser av trygghet bland personal på sterilteknisk enhet har utförts med datainsamling kvantitativ metod genom en enkät. Enligt Eliasson är enkätundersökning det vanligaste tillvägagångssättet för att undersöka känsliga ämnen, bland annat trygghet, oro och rädsla (Eliasson, 2011). Urvalet var inte slumpmässigt, enbart de som jobbar med att sterilisera instrument fick delta i undersökningen. Enkäten delades ut till olika steriltekniska enheter och steriltekniska föreningens facebookgrupp för att kunna ge en ökad möjlighet att nå ut till ett större antal deltagare. Deltagarna hade möjligheten att vara anonyma vid undersökningen. Enkäten började med enklare frågor och därefter succesivt närmade sig till faktainriktade frågor om deras trygghets upplevelser. Deltagarna fick möjligheten att besvara 15st slutna kvantitativa frågor med svarsalternativ som kan mätas, såsom alltid och aldrig. Och en öppen fråga för övriga synpunkter om deras upplevelser av trygghet i förhållande till arbetsmiljöriskerna som finns på deras arbetsplats.

3.2. Analys

För att få det bästa resultatet har analysen gjorts med kvantitativ analys. Kvantitativ analys har gjorts genom att sortera och samla in data från enkätundersökningen och mäta resultatet med numeriska data, för att sedan tolka, sammanfatta och analysera. Numeriska data som samlas in ska användas för att se relationen mellan data och teori för att sedan kunna dra

slutsatser (Bryman, 2011). Viktiga punkter om trygghet upplevelser på sterilteknisk enhet lyfts fram och resultatet av dataanalysen skall kunna svara på syftet och målet av examensarbetet. Dataanalysen resulterade i sex olika kategorier av faktorer som påverkar personalens upplevelser av trygghet.

4. Resultat

4.1. Bakgrundsfakta om deltagarna

I enkätundersökningen deltog totalt 63 personer som jobbar med att sterilisera instrument. 98,4% av de 63 deltagarna som har besvarat enkäten är antingen undersköterskor eller steriltekniker och 1,6% av deltagaren har en annan utbildning. När det gäller hur länge deltagarna har jobbat på sterilenhet har 43% av deltagarna jobbat mellan 1 - 5 år, 30,2% av deltagarna har jobbat mer än 10 år, 20,6% har jobbat mellan 5 – 10 år, och enbart 6,3% som har jobbat i mindre än ett år.

4.2. Faktorer som påverkar trygghetsupplevelsen

Analysen av faktorer som påverkar personalens upplevelser av trygghet i sterilteknisk enhet framkommer i sex olika kategorier.

Skyddsutrustning

I enkätundersökningen undersöks om personalen får tillräckligt utbud av skyddsutrustning på deras arbetsplats, 72% av deltagare svarade ja, 25% deltagare svarade nej och bara 3% svarade vet inte. När deltagarna fick frågan om det finns skyddsutrustning som saknas så svarade 68% deltagare nej, 10% av deltagare svarade vet inte och 22% deltagare svarade ja. Skyddsutrustning som saknas på deras arbetsplats är bland annat armbågsånga och tjockare handskar, speciella skor i diskrummet eller skoskydd, och hörselskydd.

Tydliga instruktioner för skyddsutrustning

Enligt arbetsmiljöverket har arbetsgivare ansvar för att ordna utbildning och informera arbetstagare om hur skyddsutrustning ska användas och varför. Instruktioner kring användning av skyddsutrustning finns i många sterilenheter enligt svaret från deltagarna. 76% av deltagarna svarade ja, 21% svarade nej, och enbart 2% som inte kända till.

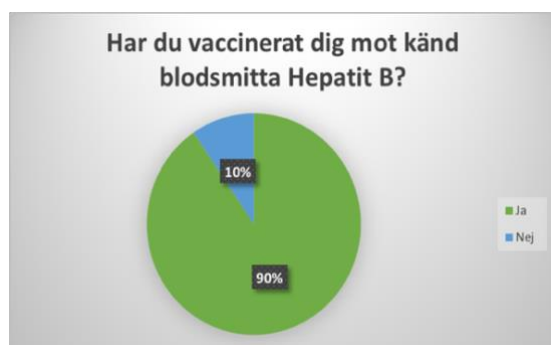
Hjälpmedel

Enbart 11% av deltagarna använder alltid hjälpmedel, 48% använder hjälpmedel för det mesta, 28% använder sällan, och 13% använder aldrig hjälpmedel på sin arbetsplats. Vid frågan om hjälpmedlen underlättar deras arbete uppfattar de flesta deltagarna att hjälpmedel underlättar deras arbete för det mesta (48%), 24% svarade att hjälpmedlen alltid underlättar deras vardag, 18% svarade sällan, och enbart 11% som svarade att hjälpmedlen inte hjälper. När deltagarna fick frågan om det finns hjälpmedel som saknas på deras arbetsplats, svarade 35% av deltagarna att det saknas något/några hjälpmedel på sin arbetsplats, 33% svarade nej, och 32% vet inte. Hjälpmedlen som saknas till exempel höj- och sänkbara lättkörda vagnar, automatisk inlastning och utlastning diskdesinfektor och autoklav, och lyftshjälpmedel i steriltförråd.

Vaccination mot känd blodsmitta

I enkätundersökningen svarade majoriteten av deltagarna att de har vaccinerat sig mot Hepatit B (90%).

Kunskaper och utbildning

I undersökningen hade deltagarna möjligheten att bedöma deras kunskaper om hygienrutiner, hantering av vassa instrument, kemikalier, begränsa brännskador, och förflyttningsteknik. 84% av deltagarna svarade att de har mycket bra kunskap om hygienrutiner och hantering av vassa instrument, men enbart 26% svarade att de har mycket bra kunskap om förflyttningsteknik.

10. Hur bedömer du dina kunskaper när det gäller...? *

Antal deltagare: 63

	Mycket bra (1)		Ganska bra (2)		Varken bra eller dåliga (3)		Ganska dåliga (4)		Mycket dåliga (5)		Vet ej (6)		Ø	±
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%		
Hygien rutiner i diskrumm.	53x	84,13	10x	15,87	-	-	-	-	-	-	-	-	1,16	0,37
Hantering av använda kan..	48x	76,19	14x	22,22	1x	1,59	-	-	-	-	-	-	1,25	0,47
Hantering av kemikalier	27x	42,86	27x	42,86	7x	11,11	2x	3,17	-	-	-	-	1,75	0,78
Begränsa brandskador	25x	39,68	21x	33,33	9x	14,29	3x	4,76	-	-	5x	7,94	2,16	1,42
Förflyttningsteknik	17x	26,98	33x	52,38	7x	11,11	3x	4,76	2x	3,17	1x	1,59	2,10	1,06

Arbets skador

Arbets skador som inträffade mest på arbetsplatserna var stick och skärskador med 62% av deltagarna som drabbades. Medan belastningsskador drabbade 48% av deltagare, 46% fick irritation på hud/slemhinnor, 13% fick allergisk reaktion, 11% med misstänkt blodsmitta, och enbart 10% som drabbades av brännskador. Vid frågan om skadorna har påverkat deras upplevelser av trygghet svarade 43% av deltagarna att skadorna inte påverkar deras trygghet, 38% svarade i liten utsträckning, 3% svarade i stor utsträckning, och enbart 2% svarade att olyckan har påverkat sin trygghet känsla i mycket stor utsträckning.

12. Har du någon gång drabbats av följande skador? *

Antal deltagare: 63

	Ja (1)		Nej (2)		Ø	±
	Σ	%	Σ	%		
Stick och skärskador	39x	61,90	24x	38,10	1,38	0,49
Misstänkt blodsmitta	7x	11,11	56x	88,89	1,89	0,32
Belastningsskador/belastningsbesvär	30x	47,62	33x	52,38	1,52	0,50
Brandskador/frätskador	6x	9,52	57x	90,48	1,90	0,30
Irritation/torra slemhinnor	29x	46,03	34x	53,97	1,54	0,50
Allergisk reaktion	8x	12,70	55x	87,30	1,87	0,34

4.3. Mätningen av trygghetsupplevelsen

Trygghetsmätningen genomfördes med en sluten fråga om deras totala trygghets upplevelser på arbetsplatsen. Resultatet presenterar att 41% av deltagarna känner sig mycket trygg, exakt samma antal av deltagare svarade trygg, 15% deltagare svarade varken eller, enbart 3% deltagare som känner sig otrygg på deras arbetsplats, och ingen som känner sig mycket otrygg.

4.4. Faktorer som kan öka trygghets upplevelser på sterilteknisk enhet

I undersökningen faktorer som kan öka deras upplevelser av tryggheten delades i 8 kategorier. Utbildning i basala hygienrutiner anses som är viktigast av deltagarna med 58st svar. De faktorerna som anses mycket viktiga av deltagarna presenteras i tabell nedanför:

• Utbildning i basala hygienrutiner	58st svar
• Tydliga rutiner vid tillbud och olyckor	55st svar
• Tydliga rutiner för arbetsmoment som innebär en risk av något slag	50st svar
• Tillräcklig med skyddsutrustning	48st svar
• Förbättring av arbetsredskap och hjälpmedel	48s svar
• Utbildning i förflyttningsteknik	46st svar
• Moderna maskiner	38st svar

En öppen fråga ställdes vid slutet av enkäten för att få deltagarna att uttrycka sig eller utveckla deras tankar med egna ord om vilka åtgärder som kan öka deras trygghets upplevelser. Samtliga deltagarna kom fram med olika synpunkter som beskrivs nedanför:

- Stöd och engagemang från chefer som förstår arbetssituationen för att förebygga problem och brister i sterilenhet

- Uppdatering och större maskiner som motsvarar produktionstakten

- Öka bemanningen med mera personal

- Tydliga dokumentering vid avvikelser och olyckor

- Regelbunden uppdatering av rutiner och säkerhetsföreskrifter

- Att alla personal följer rutiner och föreskrifter

- Årligen / återkommande utbildning om basala hygienrutiner och ergonomi

5. Diskussion

Metoden av undersökningen var att samla in data med hjälp av en enkätundersökning för att mäta deras upplevelser av trygghet. Enkäten delades till en sterilteknik förening Facebooks grupp och delades också till olika sterilenheten för att öka trovärdighet och pålitlighet av undersökningen. De flesta deltagarna har jobbat med att sterilisera instrument i ett till fem år, och det finns deltagare som har jobbat i mer än tio år, så att urvalet av deltagare är relevant utifrån de aktuella frågorna i undersökningen.

Behovet av skyddsutrustningar för att skydda personalen från smittämnen är stort, syddutrustningar är betydelsefull för att förhindra smittspridningen. De flesta deltagarna har tillräckliga skyddsutrustningar i deras arbetsplats och de anser att skyddsutrustningarna är mycket viktiga. Tydliga rutiner av hur och när skyddsutrustningar skall användas finns i de flesta steriltekniska enheter enligt undersökningen. Men finns det arbetsplatser som har brist på viss skyddsutrustning och saknar instruktion. När det gäller deras bedömning av hygienrutiner tyder det på att samtliga deltagare har mycket goda kunskaper om hygienrutiner. Basala

hygienrutinerna skall alltid tillämpas under hela arbetet på sterilteknisk enhet för att förhindra postoperativa infektioner.

Trots att samtliga deltagarna tycker att de har mycket bra kunskaper om hantering av använda kanyler och vassa instrument visar resultatet att stick och skärskador är den absolut vanligaste skadan som uppkommer i sterilteknisk enhet. Stick och skärskador inträffar vanligtvis i diskrummet vid manuell rengöring, hantering av överfulla galler med många vassa instrument, och instrument skall tas isär. Den största risken för blodsmitta uppkommer vid stick och skärskador med kontaminerade instrument. Hepatit B är ett av vanligaste smittämnen som personal inom vården riskeras att smittas av (Vårdhandboken, 2019), men i resultatet framkom det att de flesta deltagarna har vaccinerat sig mot Hepatit B. *”Vaccination mot Hepatit B är grundskydd enligt det nationella vaccinationsprogrammet för vårdpersonal som kan kontakt med blod och kan råka ut för stick och skär skador”* (Region Kalmar, 2016).

Tillgängligheten för hjälpmedel är oerhört viktigt för att underlätta personalens arbete och förhindra eller minimera belastningsskador. I resultatet framkommer det att de flesta deltagarna använder hjälpmedel vid lift och förflyttningar i större utsträckning, och känner att hjälpmedel underlättar deras arbete. När det gäller deras bedömning av kunskaper för förflyttningsteknik enbart en liten del av deltagarna som känner att de har mycket bra kunskaper. Brister på kunskaper för ergonomi eller förflyttningsteknik visar sig vid belastningsskador som drabbades hälften av deltagarna. Resultatet visar att utbildning i förflyttningsteknik anses mycket viktigt av deltagarna, utbildningen kan förbättra personalens förflyttningsteknik och förebygga risker för belastningsskador. *”Människor ska inte behöva bli sjuka på grund av ohälsosam arbetsbelastning eller kränkande särbehandling på jobbet. Föreskrifterna om organisatorisk och social arbetsmiljö”* (AFS 2015:4)

Resultatet av mätningen av totala tryggheten utgör att arbetsmiljörisker som finns på sterilteknisk enhet inte haft betydande inverkan på trygghetskänslan bland de flesta deltagarna. Ett flertal av de deltagarna känner sig mycket trygga eller trygga på deras arbetsplats. Tillräckliga skyddsutrustningar, tydliga rutiner och instruktioner, hjälpmedel vid lyft och

förflyttningar bidrar till känsla av trygghet och tillit hos personalen på sterilteknisk enhet. Skador som uppkom på deras arbetsplats har olika påverkan på deras trygghet känsla, en liten del av deltagarna svarade att skadorna har påverkat deras upplevelser av trygghet i stor och mycket stor utsträckning, medan mindre än hälften av deltagarna svarade att skadorna inte har effekt på tryggheten. Hur stor olyckan påverkar deras trygghetsupplevelser kan variera mycket beroende på hur allvarlig skadan är och var den sitter. Det kan hända att personalen som fick upprepade stick- och skär skador känner sig otrygga, eftersom skadorna utgör större risk för att bli smittad av infektionssjukdom.

6. Slutsats

Undersökning om personalens upplevelser av trygghet i förhållande till arbetsmiljörisker på sterilenhet gjordes med enkätundersökning, eftersom deltagarna är många till antalet och geografiska utspridda. Urvalet hade tydliga kriterier på vilken målgrupp som fick delta i undersökningen. Författaren anser att enkätundersökningen gav tydliga och ärliga svar. Frågorna i undersökningen är lika till alla och deltagarna har samma möjligheter för att svara på frågorna utan mellanhand som kan ge misstolkning. Undersökningen inkluderar enbart personal som jobbar med att sterilisera instrument, så att undersökningen blir representativt eftersom deltagarna ses som nyckelinformanter. Nackdelar med enkätundersökning är den kan ge dålig svarsfrekvens och felställda frågor ger felaktiga slutsatser. Det finns tre olika frågor kring hjälpmedel i undersökningen, men frågan om tydliga information om användning av hjälpmedel saknas. Den andra svagheten som författaren hittade i undersökningen är att det finns en fråga som inte kan förknippas med arbetsskadorna.

Denna undersökning har gett en insikt till författaren i hur trygg känner personal på sterilteknisk enhet. Det har framgått i undersökningen att nästintill alla bedömer att de har mycket bra kunskaper på hygienrutiner, men det finns brister på kunskaper för förflyttningsteknik. Författaren uppfattar att personalen på sterilteknisk enhet behöver utbildning i förflyttningsteknik och ergonomi för att öka deras förflyttningskunskap, utbildningen förhoppningsvis kan minimera belastningsskadorna och förbättra personalens hälsa långsiktig.

Enligt Belastningsergonomi föreskrifter (AFS 2012:2) ”*arbetsgivaren har olika skyldigheter kring belastningsergonomi, bland annat att arbetsgivaren ska se till att arbetstagaren kan arbeta utan att utsätta sig för hälsofarliga eller onödiga tröttande fysiska belastningar, de måste agera snabb och sätta in åtgärder när olycksfall händer på grund av överbelastning eller när arbetstagaren får sjukdom på grund av långvarig överbelastning*”.

Basala hygienrutiner är en av viktigaste faktorerna för infektionsförebyggande arbete och för att kunna arbeta aseptisk. De flesta deltagarna bedömer att de har mycket bra kunskaper inom basala hygienrutiner, men det har också framkommit i resultatet att återkommande utbildning för basala hygienrutiner behövs. Grundtanken med utbildningen är att stödja och underhålla hygienrutinerna som på så sätt kan öka följsamheten och förbättra kvalitetssäkring. Kvaliteten på sterilteknisk enhet är viktig för att kunna säkerställa patientsäkerheten.

Författaren föreställa sig att undersökningen kan användas för att ta reda på vilka faktorer som bidrar till säkerheten på sterilteknisk enhet, och vilka faktorer som kan öka trygghetsupplevelser hos personalen. Vidare undersökning inom området skulle kunna vara en studie eller undersökning till respektive sterilteknisk enhet, eftersom olika arbetsplatser har olika förutsättningar, brister och behov. För att frambringa djupare information och för att få helhetsförståelse av personalens trygghetsupplevelser hade intervjuundersökning varit bättre än enkätundersökning. Med intervjuundersökning kan pålitlighet av undersökningen ökas och deltagarna kan utveckla deras svar med mer detaljerat information.

7. Källförteckning

1. AFS 2006:4. *Användning av Arbetsutrustning*. Stockholm: Arbetsmiljöverket.
2. AFS 2012:2. *Belastningsergonomi*. Stockholm: Arbetsmiljöverket.
3. AFS 2015:4. *Organisatorisk och social arbetsmiljö*. Stockholm: Arbetsmiljöverket.
4. Arbetsgivarverket. (2015). *Arbetsmiljö*. <https://www.arbetsgivarverket.se/ledare-i-staten/arbetsgivarguiden/fragor-och-svar/arbetsmiljo/> Hämtat 2021-10-15
5. Andersson, Kerstin M. (1984). *Patienters upplevelser av trygghet och otrygghet*. Arlöv: Esselte Studium.
6. Arbetsmiljöverket. (2018). *Huvudsakliga risker inom hälso- och sjukvården*. <https://www.av.se/halsa-och-sakerhet/halso--och-sjukvard/huvudsakliga-risker-inom-halso--och-sjukvarden/> Hämtat 2021-10-21
7. Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2., [rev.] uppl.) Malmö: Liber
8. Eliasson Annika. (2013). *Kvantitativ metod från början*. Lund: Studentlitteratur.
9. Läkartidningen. (2013). *Latexallergi är ett problem för både vårdpersonal och patienter*. <https://lakartidningen.se/klinik-och-vetenskap-1/artiklar-1/klinisk-oversikt/2013/07/latexallergi-ar-ett-problem-for-bade-varldpersonal-och-patienter/> Hämtat 2021-10-20
10. Region Kalmar. (2017). *Asyl- och flyktinghälsovård ur ett smittskyddsperspektiv*. <https://regionkalmar.se/samarbetsportalen/varldriktlinjer/diagnostiskt-centrum/smittskydd-och-varldhygien/smittskydd/smittskyddsfragor-i-fokus/asyl-och-flyktinghalsovard-ur-ett-smittskyddsperspektiv/> Hämtat 2021-10-20
11. Region Västerbotten. (2021). *Blodsmitta*. <https://www.regionvasterbotten.se/smittskydd/blodsmitta> Hämtat 2021-10-16 Hämtat 2021-10-16
12. Svenska Akademien Ordböcker. (2021). *Tryggt Trygga*. <https://svenska.se/so/?id=186998&pz=7> Hämtat 2021-10-10
13. SIS (2014). *SIS TR46-2014 Process för rengöring, desinfektion och sterilisering – Validering och rutinkontroll inom svensk vård och omsorg*. Stockholm: Svenska Institutet för Standarder.

14. Vårdhandboken. (2019). *Blodburen smitta – översikt.*
<https://www.vardhandboken.se/vardhygien-infektioner-och-smittspridning/infektioner-och-smittspridning/blodburen-smitta/oversikt/> Hämtat 2021-10-15
15. Söderberg, Lukas. (2021). *Steriliseringsmetoder, olika metoder för olika material* [internt material]. Halmstad: Yrkes Akademin.

8. Bilaga

Enkätfrågor

1. Är du steriltekniker eller undersköterska som jobbar på en steril enheten?
 - Ja
 - Nej

2. Hur många år har du jobbat med att sterila instrument?
 - Mindre än 1 år
 - 1 – 5 år
 - 5 - 10 år
 - Mer än 10 år

3. Tycker du att det finns tillräckligt utbud av skyddsutrustning i din arbetsplats
 - Ja
 - Nej
 - Vet inte

4. Saknar du någon skyddsutrustning i din arbetsplats
 - Nej
 - Vet inte
 - Ja, vi saknar:

5. Finns det tydliga instruktioner och rutiner runt hur och när skyddsutrustning ska användas i din arbetsplats?
 - Ja
 - Nej
 - Vet inte

6. Har du vaccinerat dig mot känd blodsmitta Hepatit B? (Ej obligatorisk fråga)
 - Ja
 - Nej

7. Använder du hjälpmedel vid lyft och förflyttningar?
 - Alltid
 - För det mesta
 - Sällan
 - Aldrig

8. Underlättar ditt/dina hjälpmedel din vardag?

- Alltid
- För det mesta
- Sällan
- Aldrig

9. Saknar du något/några hjälpmedel som skulle underlätta din vardag?

- Nej
- Vet inte
- Ja, vi saknar:

10. Hur bedömer du dina kunskaper när det gäller:

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåliga	Ganska dåliga	Mycket dåliga	Vet ej
Hygienrutiner	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hantering av använda kanylen och vassa instrument	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hantering av kemikalier	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Begränsa arbetsskador	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Förflyttningsteknik	☐	☐	☐	☐	☐	☐

11. Hur ofta känner du orolig för att drabbas av något följande arbetsmiljörisker?

	Aldrig	Sällan	För det mesta	Ganska dåliga	Alltid
Stick och skärskador	☐	☐	☐	☐	☐
Blodsmitta	☐	☐	☐	☐	☐
Brännskador / frätskador	☐	☐	☐	☐	☐
Kemiska risker	☐	☐	☐	☐	☐
Belastningsskador	☐	☐	☐	☐	☐

12. Har du någon gång drabbats av följande skador?

	Ja	Nej
Stick och skärskador	☐	☐
Misstänkt blodsmitta	☐	☐
Belastningsskador / belastningsbesvär	☐	☐
Brännskador	☐	☐
Irritation / torra slemhinna	☐	☐
Allergisk reaktion	☐	☐

13. Har olycka påverkat dina upplevelser av trygghet på din arbetsplats?

- Inte alls
- I liten utsträckning
- I viss utsträckning
- I stor utsträckning
- I mycket stor utsträckning

14. Hur är din totala trygghet upplevelser i din arbetsplats?

- Mycket trygg
- Trygg
- Varken eller
- Otrygg
- Mycket Otrygg

15. Hur viktig är följande åtgärder för att öka din upplevelse av trygghet?

		Mycket viktiga	Ganska viktiga	Varken viktiga eller oviktiga	Oviktiga	Vet ej
Tillräcklig skyddsutrustning	med	☐	☐	☐	☐	☐
Tydliga rutiner för arbetsuppgifter som innebär en risk av något slag	för	☐	☐	☐	☐	☐
Förbättringar av arbetsredskap och hjälpmedel	av	☐	☐	☐	☐	☐
Moderna maskiner		☐	☐	☐	☐	☐
Utbildning i basala hygienrutiner	basala	☐	☐	☐	☐	☐
Utbildning i förflyttningsteknik och hjälpmedel	i och	☐	☐	☐	☐	☐
Tydliga rutiner vid tillbud och olyckor	vid tillbud och	☐	☐	☐	☐	☐

16. Finns det något mer du tycker kan öka din trygghetskänsla i din arbetsplats?

.....

.....

.....

.....